

20 €

Boris Greiner

OSVOJENA PODRUČJA

Volumen 11

petikat

VOLUMEN 11

OSVOJENA PODRUČJA

petikat

BORIS GREINER

BORIS GREINER
OSVOJENA PODRUČJA
VOLUMEN 11

VOLUMEN 11

U Volumenu 1 *Osvojenih područja* na ovome je mjestu objavljen citat Antoineta de Saint Exupéryja "Primjedba o kreaciji" iz knjige *Carnets* i citat iz knjige Andrije Bonifačića o Paulu Valéryju.

U Volumenu 2, to je bio citat iz teksta "Razmišljanja o Quijoteu", Joséa Ortege y Gasset.

Počevši od Volumena 3, uvodna je obraćanja preuzelo uredništvo informirajući o ponekim dimenzijama knjiga: o prelasku na drukčiji format, o razlozima načela prijeloma, o općim okolnostima predstavljenog razdoblja, o izboru boje za naslovnice i tako dalje.

Deset brojeva i dvanaest godina poslije prvog Volumena, otvarajući novi ciklus, glavni i odgovorni urednik uviđa da su specifičnosti uglavnom iscrpljene te da bi se trebalo vratiti početnoj ideji i Volumen 11 najaviti odgovarajućim citatom. Nastojeći učvrstiti poveznice, odabire tekst iz jedne od knjiga s fotografije na ovitku. To je "Šok običnosti" Veselka Tenžere u izdanju Otokara Keršovanića, 1997. (treći red odozdo, sasvim lijevo), koji govori upravo o vraćanju citata.

"Ovo je doba velikih ideja i maloga života: povijest na koturnama i u glomaznim kostimima jedva prikriva 'glumca' banalno sitnog i iscrpljena pukim održavanjem ravnoteže. Pjesnik Ivan Slamnig ne bakće se kostimima i baterijama ideja, nego sirotim manekinom i mehanikom njegova postojanja. To je *lutka jezika* i kulture, koju on navija zezantskim ključićem, puštajući je u robotizirano gibanje, isto kao što to radi i dijete sa svojim igračkama. Prednosti djetinjstva u doba napravljena od citata posvema su pjesničke naravi: stavljajući citat-doba u igru, vraća mu se lice po ljudskoj mjeri."

(iz: "Lutka jezika", recenzija knjige *Pjesme*, Ivana Slamniga, Naklada Znanje, 1973., str. 41)

SADRŽAJ

7	Vlasta Žanić: RAINY DAY
14	Toni Meštrović: PRESRETANJE
23	Jelena Lovrec: EGGO
30	Vladislav Knežević: TOPOGRAFIJA MOGUĆEG
38	Mane Radmanović: NEZAVISNO I MEĐUZAVISNO
46	Sandra Sterle: PRIVIDI VREMENA
54	Mladen Jergović: IZA POGLEDA
60	Dalibor Martinis: NEMAM VREMENA
70	Alem Korkut: 1,40
76	Nikola Ukić: ZAŽELI ŽELJU
84	Božena Končić Badurina: JADRANKIN PRVI ŽIVOT
90	Ivica Malčić: MALČIĆ GOES TO MSU
96	Nikica Jurković: Goran Trbuljak
102	Gordan Bijelić: CRVENA KONJICA: SUPREMACIJA AVANGARDE
110	Andrea Taraš: PROMJENJIVO STANJE STVARI
116	Hrvoje Đukez: PLASTIC JUNGLE
122	Marko Golub: FRAGMENTI DIZAJNERSKE POVIJESTI
128	Jelena Kovačev & Jelena Petric: POD SMOKVOM
134	Goran i Vito Trbuljak: TRBULJAK & TRBULJAK
140	Tomislav Hršak: NEBO
146	Ivana Borovnjak: Kolekcija 1: PRILOG TEMI KOLEKCIJIRANJA
154	Marija Ančić: DREAM BLOODY GORE
162	Ana Labudović: RISO I PRIJATELJI: 220000 OTISAKA KASNIJE
168	Žarko Vijatović: NORMANDIE
176	Niko Mihaljević: DVORANA ANA
184	Siniša Labrović: DRAGO MI JE DA SE RAZUMIJEMO
190	Nina Kmenjarin: IGRA SKRIVAČA
196	Slaven Tolj: PAVO, KRAKELURE I JA
204	Viktor Popović: BEZ NAZIVA
212	Danijel Žeželj: VELIKI FORMATI

Toni Meštrović

PRESRETANJE

Galerija AŽ, Zagreb, 18. 11. – 3. 12. 2022.

Zvučna instalacija smještena je u hodnicima bivše Osnovne škole „Đuro Đaković“ koja je 2003., po selidbi učenika na novu lokaciju, prenamijenjena u umjetničke atelijere. Inicijativom korisnica i korisnika atelijera, od 2004. u zgradi djeluje i Galerija AŽ. Za glavni galerijski prostor odabrano je predvorje bivše škole, no moguće je koristiti se i ostalim zajedničkim dijelovima zgrade odnosno hodnicima. Preciznije bi bilo reći hodnikom pravokutnog oblika, koji je svojevrstan unutarnji okvir zgrade. Pa dok se njegova lijeva strana, zajedno s prednjom, uobičajeno koristi za izložbene potrebe, desna i stražnja namijenjene su privremenu odlagalištu sirovina, ali i realizacijama umjetničkih procesa korisnica i korisnika. Ponekad je, međutim, upravo takav sadržaj desnog hodnika dobrodošao za realizaciju izložbe (primjerice Vanje Babića, Bojana Gagića, kolektiva *Ljubavnice*, Gorana Škofića...). No za razliku od dosadašnjih *in situ* instalacija koje su se pomalo i oslanjale na brojnost i različitost odložaka, Toniju Meštroviću, ljubitelju prostornih karakteristika, treba unutarnji pravokutni okvir za realizaciju eksperimenta (čija se generalna proba odvijala u *Kibli* u Mariboru), a ne njegov privremeni sadržaj. Pa bi se moglo reći kako se, za razliku od čestih slučajeva kad sadržaj izložbe pomalo devastira galeriju, ovdje dogodilo suprotno.

Treba spomenuti da je Tonijevu namjeru donekle osujetila izložba Vesne Pokas. Naime, za potrebe svoje instalacije, nekoliko mjeseci prije, postojećemu pregradnom zidu koji u lijevom hodniku ostavlja prolaz, dodala je identičan takav s druge strane, lijevi je hodnik preuzeo formu labirinta, a pregrada je onemogućila Toniju uspostavu izravne komunikacije, to jest od kuta do kuta. Stoga je morao zaobići pregradu i umjesto predviđena četiri koristiti pet usmjerenih mikrofona i pet usmjerenih ultrazvučnih panela da linijom koju ostvaruje njihova međusobna zvučna komunikacija iscrta pravokutnost zatvorena kruga. Mikrofonu su raspoređeni po kutovima (plus jedan na pregradi), pa ako uzmemo da je onaj desno od ulaza prvi mikrofon (to, dakako, može biti bilo koji), tada taj registrira zvuk koji imaju prazni hodnici, dodaje ga pridruženom ultrazvučnom panelu koji ga usmjeruje prema mikrofonu smještenom na drugom kraju desnog hodnika, ovaj ga bilježi i prebacuje svojem panelu koji ga,

pak, šalje dalje, sve dok zvuk prazna hodnika ne doputuje do početnog i zatvori pravokutni zvučni krug.

Ostvarenu zvučnu sliku žitnjačkog hodnika, koju bismo laički mogli opisati kao zujanje, a pjesnički kao pjesmu dalekovoda, poništava publika presretanjem ultrazvučne mikrofonije. Drugim riječima, njezina prisutnost ukida, Tonijevim tehnološkim štapićem, emitirani zvuk tišine, odnosno sadržaj instalacije. Ona se u potpunosti realizira jedino ako nema nikoga, jedino hodnici čuju izvorni zvuk hodnika.

Međutim, instalacija za zgradu ne uključuje samo posjetitelje izložbe, zato što su u njezinu višeslojnu strukturu uključeni i korisnici atelijera. Ako usmjerenu zvučnu liniju zamislimo kao nevidljivu senzorsku liniju, onu koja aktivira alarm i koju vješti lopovi u krađi dragocjena dijamanta prelaze izvježbanom akrobatskom koreografijom, ta se linija proteže ispred vrata svih atelijera, pa je korisnici izlaskom prekidaju i u kontrolnoj sobi za umjetnost se aktivira alarm. Zgrada je, naime, osigurana alarmom, on se oglašava ako netko želi neovlašteno ući, a Toni, ukidanjem zvuka, tomu dodaje i registraciju izlaska iz atelijera, vanjskom je nevidljivom zaštitnom obruču dodao unutarnji. Korisnici otvaraju i zatvaraju vrata nesvjesni da svojim ponašanjem iscrtavaju grafikon umjetničkog ponašanja kao podatak za nečiju interpretaciju.

S druge strane, zahvaljujući konfiguraciji zgrade, činjenici da ona u sredini ima otvoreno dvorište, hodnik predstavlja određeno širenje iz središta prema van, što se onda nastavlja daljnjim širenjem prema van pojedinim atelijerima, Toni dolazi u mogućnost koristiti se srednjim koncentričnim pravokutnikom poput koridora. Sličan je koncept imala i instalacija u *Kibli*, no ondje se radilo o jednoj prostoriji u čijim su kutovima bili mikrofoni i paneli, pa se registrirao jedinstveni zvuk te prostorije, ovdje se doslovno radi o putanji kojom zvuk prolazi hodnicima, koji i jesu i nisu jedinstveni prostor.

Usporedivi je pokus Meštrović radio i u tunelu Grič, koji je pretvorio u rezonantnu cijev, njegovim je središnjim dijelom napeo metalnu strunu dugačku 72 metra na kojoj je muzicirao. Ako bi se dodirivanje strune raznim pomagalicama, metalnim štapićem, plišanim ili drvenim batićem, moglo nazvati muziciranjem. Ono je nastupilo poslije, nakon što su rezonancije u prostoru snimljene *piezo* i *pick up* mikrofonima, prebačene su u *SuperCollider* softverski instrument u kojem se nad njima odvijala manipulacija, odnosno skladanje.

Žitnjački hodnik postaje zatvoreni tunel, nema provocirane rezonancije, izbačen je *SuperCollider*, kao posrednik, praznina preuzima autorstvo.

Ovo je, dakako, konceptijska interpretacija, naime, zvučnoj se instalaciji ipak može svjedočiti zato što su i paneli i mikrofoni usmjereni, pa zvučna linija nije deblja od jednog metra. Osim toga, presretanjem te linije zvuk je moguće i modulirati iako je 'sustav samodostatan i ne ovisi o interakciji'. Moguće je, primjerice, ubaciti svoj glas u zatvorenost zvučnog pravokutnika, kao što je to, sasvim se približivši jednom mikrofону, i učinio jedan posjetitelj. No, njegove je riječi sustav pretvorio u svoj jezik i preveo ih kao frekvenciju, nešto dublju, ali i dalje posve nerazumljivu ljudima.

Vidljivi dio instalacije jesu ispražnjeni hodnici, a ponajviše onaj desni, onaj koji je prije intervencije bio sveden na prolaz, odnosno probijanje kroz odložene predmete. Sada, raščišćen, ponovno postaje hodnikom, kako ga bivša djeca i pamte. To je naglašeno snažnim reflektorom koji se nalazi odmah do zvučnog panela, pa hodnik podsjeća na reflektorom osvijetljenu čistinu, odnosno zaštićeni prostor, oko neke zgrade, tvornice, zatvora i slično.

Ušavši u hodnik posjetitelj se odjednom zatekne u brisanu prostoru, presrelo ga je svjetlo, raskrinkan je i izložen, poput lopova uhvaćena s rukom u tuđem džepu, iznenada osvijetljen nastoji se sakriti, ali nema skloništa, hodnik je prazan. A tu je i zvuk, jednolično treperenje, ne preglasno, ali uznemirujuće, poput zvuka nevidljive elektrificirane ograde. Nastojeći biti što manje vidljivim, posjetitelj se šulja uza zidove, odjednom zvuka nestaje! Posjetitelj se ukipi, prekinuo je nešto, očekuje paljbu. Ništa ne odjekuje, vrlo polako, kao u *slow motionu*, vraća se u sigurnost sredine hodnika i zvuk se pojavljuje. Nastojeći detektirati nevidljivi snop, posjetitelj rukama kruži oko njega, opipava ga, a onda, obilježivši ga, žustrim ga karataškim potezom presiječe.

Tko izvodi presretanje? Instalacija, kad postavlja zvučnu barijeru unutar zgrade i dijeli je na vanjski i unutarnji dio, zvučnom joj linijom označavajući srednji prsten ili ljudi kad prekidaju tu liniju? Bježi li se iz zatvora ili se provaljuje u banku?

Bilo kako bilo, Toni Meštrović ponovno uspijeva zvukom personificirati prostor.

Štoviše, u personifikaciji mu slučaj ide naruku, postavivši instalaciju, poziva voditelja galerije da mu demonstrira njezino djelovanje.

Ne zna, međutim, da ovaj ima problema sa sluhom i da koristi slušno pomagalo koje interferira s ultrazvučnom mikrofonijom instalacije, voditelj ne čuje ništa, a mi svjedočimo jedinstvenoj situaciji kada voditelj galerije jedini ne može konzumirati sadržaj izložbe. Nakon što je, dakle, probno uključio sustav, autor upitno pogleda voditelja: „Čuješ?“, ovaj odgovara: „Ne.“ Pa, bez obzira na to što je on čuo, još jednom provjerava cijeli sustav, ali voditelj ponovo kaže: „Ne.“ Toni se u čudu češka po glavi, a u tom trenu iz svojeg atelijera u hodnik izlazi jedna korisnica: „Što to tako zuji?“

Boris Greiner OSVOJENA PODRUČJA – volumen 11

izdavač PETIKAT, B. Hanžekovića 57, Zagreb

dizajn BORIS GREINER

lektura i korektura NELI MINDOLJEVIĆ

tisak VEMAKO tisak

naklada 100 primjeraka

Hvala autoricama i autorima fotografija na ustupljenim materijalima.

© Boris Greiner, 2023.

ISBN 978-953-6946-56-3

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001205018.

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske i Gradskog ureda za kulturu, međugradsku i međunarodnu suradnju i civilno društvo Grada Zagreba.

